Utlåtande EkUU 6/2026 rd– U 81/2025 rd

Ekonomiutskottet

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar och direktiv vad gäller förenkling av lagstiftningsramen på det digitala området (digital omnibus) och förenkling av genomförandet av de harmoniserade reglerna om artificiell intelligens (AI-omnibus)

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar och direktiv vad gäller förenkling av lagstiftningsramen på det digitala området (digital omnibus) och förenkling av genomförandet av de harmoniserade reglerna om artificiell intelligens (AI-omnibus) (U 81/2025 rd): Ärendet har lämnats till ekonomiutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- specialsakkunnig Pauliina Penttilä, kommunikationsministeriet
- specialsakkunnig Lasse Laitinen, arbets- och näringsministeriet
- jurist Anne Kaartinen, Transport- och kommunikationsverket
- ledande sakkunnig Päivi Karkkola, Transport- och kommunikationsverket
- jurist Tatu Giordani, Transport- och kommunikationsverket, Cybersäkerhetscentret
- expert Peppiina Huhtala, Finlands näringsliv rf
- branschdirektör Mikko Hoikka, Medieförbundet rf
- expert inom digi- och innovationspolitik Maria Nyroos, Företagarna i Finland rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- dataombudsmannens byrå
- Teknologiindustrin rf.

SKRIVELSEN

Förslaget

Se EU-dokument COM(2025) 836 och COM(2025) 837.

Utlåtande EkUU 6/2026 rd

Statsrådets ståndpunkt

Se statsrådets skrivelse U 81/2025 rd.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Se det finska utlåtandet TaVL 6/2026 vp.

UTSKOTTETS UTLÅTANDE

Ekonomiutskottet meddelar

att det omfattar statsrådets ståndpunkt med betoning på synpunkterna i utlåtandet.

Helsingfors 17.3.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Vilhelm Junnila saf
vice ordförande Pauli Aalto-Setälä saml
medlem Noora Fagerström saml
medlem Kaisa Garedew saf
medlem Lotta Hamari sd
medlem Hilkka Kemppi cent
medlem Miapetra Kumpula-Natri sd
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Oras Tynkkynen gröna
medlem Heikki Vestman saml
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Ville Kaunisto saml
ersättare Juha Mäenpää saf.

Sekreterare var

utskottsråd Johanna Rihto-Kekkonen.

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Euroopan komission ehdotus Digitaalialan koontiasetukseksi (digiomnibus ja tekoälyomnibus) sisältää useita ihmisten tietosuojaa ja oikeuksia heikentäviä ehdotuksia. Kokonaisuus heijastaa pitkälti suurien digi- ja alustayritysten prioriteetteja kuten tekoälyn sääntelyn vähentämistä ja heikennyksiä eurooppalaisten tietosuojaan. EU:n tasolla voitettuja digitaalisia oikeuksia ja tietosuoja-asetuksia on varjeltava. Ne ovat tekoälyn kehittymisen ja alustamarkkinavallan keskittymisen myötä erityisen uhattuna.

Esimerkiksi tietosuojatun datan uudelleenmäärittäminen niin, ettei GDPR-suojaa sovellettaisi enää pseudoanonymisoituun dataan tosiasiallisesti heikentäisi ihmisten tietosuojaa. Pseudoanonymisoitu data viittaa sellaiseen dataan, jossa ihmisen nimi on korvattu koodilla, ja täten yritys voi uskottavasti väittää, ettei se kykene tunnistamaan ihmistä. Tätä dataa voitaisiin kuitenkin myydä eteenpäin tahoille, jotka pystyvät tunnistamaan henkilön. Vaikka dataa ei myytäisi eteenpäin, vähäisempi GDPR-suojaus kuitenkin mahdollistaisi ihmisen digitaalisen toiminnan tarkemman seuraamisen ja valvonnan suuryritysten toimesta.

Esimerkiksi tietosuojavaltuutettu katsoo lausunnossaan, että henkilötiedon käsitteeseen ehdotetut muutokset johtaisivat henkilötiedon käsitteen merkittävään kaventumiseen ja laskisivat siten henkilötietojen suojan tasoa. Henkilötiedon käsite on tietosuojalainsäädännön keskeinen osa ja sen muuttaminen vaikuttaa suoraan lainsäädännön aineelliseen soveltamisalaan. Tietosuojavaltuutetun mukaan näin merkittävää perusoikeuksiin vaikuttavaa muutosta ei edes tulisi ehdottaa tehtäväksi omnibus-hankkeena, jonka tarkoituksena on nopealla aikataululla yksinkertaistaa voimassaolevaa lainsäädäntöä kohdennetuilla teknisillä tarkistuksilla. Nyt tehtävät muutokset ovat ihmisten tietosuojan kannalta hyvin olennaisia, eikä niitä voi siis luonnehtia ainoastaan teknisiksi muutoksiksi. Henkilötiedon määritelmään kohdistuva muutosehdotus tulisi asian jatkovalmistelussa poistaa.

Toinen merkittävä heikennys ihmisten digitaalisiin oikeuksiin ja tietosuojaan on tiedonsaannin vaikeuttaminen. Komission ehdotus laajentaisi rekisterinpitäjän mahdollisuutta kieltäytyä tai periä maksu rekisteröidyn pyynnöstä saada pääsy tietoihinsa, jos rekisteröity ”väärinkäyttää” tietosuoja-asetuksella annettuja oikeuksia muihin tarkoituksiin kuin omien tietojensa suojaamiseen. Käytännössä tämä lisäisi yritysten mahdollisuuksia kieltäytyä kertomasta, mitä dataa he ovat kohteestaan keränneet. Esimerkiksi vuonna 2023 Ola-niminen alustayritys vetosi oikeuksien väärinkäyttöargumenttiin oikeusjutussa, jossa Ola-kuskit olivat haastaneet yrityksen oikeuteen irtisanomisista, jotka perustuivat automaattiseen, eli tekoälyllä toteutettuun, päätöksentekoon. Ola väitti oikeudessa, ettei kuskeilla ollut oikeutta saada työntekoonsa liittyvää dataa ja että pyyntö oli oikeuden väärinkäyttöä. Käytännössä komission ehdotus loisi siis uudenlaisen juridisen pohjan tämän perusteen käytölle tulevaisuudessa. Kuten tietosuojavaltuutettu huomauttaa, nyt ehdotettu sanamuoto jopa yhdistää oikeuksien väärinkäytön ”muihin tarkoituksiin kuin omien tietojensa suojaamiseen”. Ehdotuksen muotoilua tulisi muuttaa vähintäänkin niin, että rekisterinpitäjällä olisi velvollisuus osoittaa, että rekisteröidyn pyyntö liittyy ilmeiseen aikomukseen aiheuttaa haittaa rekisterinpitäjälle.

Utlåtande EkUU 6/2026 rd
Eriävä mielipide 1

Valtioneuvoston kanta komission ehdotukseen on ristiriitainen. Yhtäältä siinä ilmaistaan huoli ihmisten oikeuksista ja tietosuojasta, mutta kuitenkin suurilta osin kannatetaan sääntelyn purkamista, jonka vaikutukset tulevat olemaan tosiasiallisesti ihmisten oikeuksia ja tietosuojaa heikentäviä. Myös talousvaliokunnan lausunto suurilta osin kannattaa komission ehdotuksia sillä perusteella, että ne vähentävät sääntelyä ja yritysten hallinnollista taakkaa. Eurooppalaisten tietosuojaa ja oikeuksia ei tule heikentää sääntelyn purun nimissä. Myöskään yritysten velvoitteiden soveltamisaikaa ei tule lykätä esitetyllä tavalla. On ensiarvoisen tärkeää edistää mahdollisimman pikaisesti avoimuutta siitä, mikä sisältö on keinotekoista ja mikä ei.

Sääntelyn purku digi- ja tekoälyaloilla ei myöskään palvele Euroopan Unionin kilpailukykyä, sillä se vahvistaa yhdysvaltalaisten digi- ja alustayritysten monopoliasemaa entisestään. Näin ollen valiokunnan lausunnon muotoilu, jonka mukaan digialan ja tekoälyn käytön sääntelyn purku parantaisi EU:n kilpailukykyä, on harhaanjohtava.

Komissio ehdottaa myös keskitetyn EU-ilmoituskanavan perustamista erilaisia häiriötilanne- ja poikkeamailmoituksia varten. Kuten valiokunnan lausunnossa todetaan, olisi ongelmallista jos sääntelyn piirissä olevien toimijoiden pitäisi kaikissa tilanteissa käyttää ainoastaan EU-ilmoituskanavaa. Tällöin olisi myös riski siitä, että ilmoitusmenettely etääntyy kansalliselta tasolta ja vähentää toimijoiden halukkuutta tehdä vapaaehtoisia ilmoituksia kansallisille viranomaisille.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 17.3.2026

Johannes Yrttiaho vas